

Beslutningsforslag nr. B 68. Fremsat den 16. februar 1989 af Stillinger (SF), Tommy Dinesen (SF), Aage Frandsen (SF), Gade (SF), Lilli Gyldenkilde (SF), Inger Harms (SF), Ole Henriksen (SF) og Ebba Strange (SF)

Forslag til folketingsbeslutning om en frivillig sabbatordning

Folketinget pålægger regeringen i folketingsåret 1989-90 at fremsætte lovforslag om en frivillig sabbatordning efter følgende retningslinjer:

1. Der gives de ansatte inden for stat, amter, kommuner og det private erhvervsliv ret til at tage et år fri, dog kun én gang hvert 7. år, med gældende arbejdsløshedsdagpengesats.
2. De ansatte, der vælger at benytte sig af ordningen, har krav på at komme tilbage til det job, de havde inden sabbatåret.
3. Arbejdsgiveren er forpligtet til at genbesætte den stilling, der bliver ledig, når en lønmodtager holder et sabbatår.
4. I tilfælde af lukning eller afskedigelser, der omfatter lønmodtagere på sabbatår, er disse sikret samme overenskomstmæssige rettigheder som andre på arbejdspladsen.
5. Der gives de ansatte mulighed for at lave en frivillig turnusordning således, at ordningen fungerer på arbejdspladsen gennem længere tid.
6. Ordningen gælder for alle ansatte med over 15 timers ugentlig arbejdstid.
7. Lovforslaget må ikke være hindrende for andre initiativer for nedsat arbejdstid, betalt frihed til uddannelse eller barselorlov.
8. For at kunne bruge sabbatordningen skal man have været tilknyttet en arbejdsløshedskasse i mindst 5 år.

Bemærkninger til forslaget

Socialistisk Folkepartis forslag om en frivillig sabbatordning er en bearbejdelse af tidligere af SF fremsatte forslag til folketingsbeslutning herom, senest i folketingsåret 1987-88, 1. samling (jf. Folketingstidende 1987-88, forhandlingerne sp. 4923 ff); men forslaget er ikke blevet mindre aktuelt af den grundtværtimod.

Økonomer har beregnet, at arbejdsløsheden vil stige i 1989-90, derfor er muligheden for en frivillig sabbatordning en af mange udveje, som kunne anvendes for at afhjælpe arbejdsløsheden.

Ideen er også ved at brede sig til politiske partier, der ved førstebehandling af SF's tidligere forslag var imod forslaget. Således har Kristeligt Folkepartis hovedbestyrelse udtalt sig positivt, det samme gælder KRF's ungdom.

Tidligere socialminister Mimi Stilling Jakobsen og undervisnings- og forskningsminister Bertel Haarder har i kronikker i Politiken skrevet, at et sabbatår ville være en fordel for især familier med børn.

I bemærkningerne til SF's forslag 1983-84, 1. samling, hed det:

»Det understreges, at der er tale om en frivillig ordning for lønmodtagerne, samt at denne ordning ikke må forhindre andre initiativer som f.eks. nedsat arbejdstid, betalt uddannelse i arbejdstiden eller barselorlov. Intentionerne i forslaget går ud på at afhjælpe den store arbejdsløshed, som findes her i landet. Det har bl.a. vist sig svært for mange kommuner og amtskommuner at finde beskæftigelse til de arbejdsløse. Dette vil et sabbatår kunne afhjælpe, idet ordningen vil betyde en fordeling af det arbejde, der eksisterer.

Sabbatåret har før været diskuteret, og debatten er ikke mindre aktuel nu med mere end 250.000 arbejdsløse i Danmark.

Hvis ordningen skal fungere efter hensigten, er det vigtigt, at man de steder, hvor den bliver brugt, antager en anden person i stedet for den, der vil tage et sabbatår. Det vil sige, at der ikke alene på private virksomheder, men også inden for stat, amter og kommuner skal skabes sikkerhed for, at der bliver antaget andre i stedet for de ansatte, der bruger ordnin-

gen. Det er ligeledes vigtigt, at de ansatte, der benytter ordningen, er sikre på, at de efter 1 år kan få deres stilling igen, hvis de ønsker det. Dette kan naturligvis ikke være en 100 pct.s sikkerhed; som bekendt er det ikke alle virksomheder, der eksisterer evigt. Såfremt en virksomhed har indskrænket under en medarbejders sabbatår og medarbejderen som følge heraf står uden job, skal det sikres, at den pågældende medarbejder er den, der skal genansættes først. Der kan altså ikke ansættes nye medarbejdere, så længe den medarbejder, der holdt sabbatår, endnu ikke er genansat.

Ved eventuelle indskrænkninger inden for stat, amter, kommuner og i det private erhvervsliv kan ordningen bruges til en frivillig fordeling af arbejdet på det pågældende sted. De, der vil bruge ordningen, er sikret de rettigheder, som overenskomsten giver på arbejdspladsen i sabbatperioden.

Det skal understreges, at i det øjeblik der sker fyringer, der også berører den, der er på sabbatår, træder 26 ugers reglen i kraft fra afskedigelsestidspunktet og ikke ved sabbatårets begyndelse. Det understreges ligeledes, at hvis man ønsker at gå på efterløn i forlængelse af sabbatåret, har dette ingen indvirkning på efterlønns udbetaling.

Tanken er, at ordningen skal være 1-årig, men på lønmodtagerens foranledning kan nedsættes til mellem 6 og 12 måneder.

Mange mennesker kan af familie- eller arbejdsmæssige årsager ønske at træde uden for arbejdsmarkedet et år for at beskæftige sig med andre ting, afprøve nye interesser eller pleje nye sider af deres personlighed, og et sabbatår med arbejdsløshedsdagpenge vil i mange tilfælde være med til at skabe de økonomiske muligheder for det. Et andet gode ved sabbatåret er naturligvis, at en del arbejdsløse i en periode får genoprettet deres tilknytning til arbejdsmarkedet.

Ved indskrænkninger i en virksomhed er det normalt sådan, at det er de yngste og sidst ansatte, der fyres først. Dette vil kunne afhjælpes, hvis det som omtalt bliver muligt at lave en turnusordning således, at de ansatte på skift kan fordele det arbejde, der er. Dette vil være muligt, idet man netop vil kunne regne

med, at éns gamle stilling vil stå ledig efter sabbatperioden.

Ordnings finansieres via arbejdsløshedskasserne og vil ikke betyde nogen belastning af disse, idet der blot vil blive tale om en »bytning« af stillinger. Det vil sige, at ordningen er udgiftsneutral for det offentlige. Ordningen vil i de tilfælde, hvor en ældre medarbejder bruger ordningen som en mulighed for at gå tidligere på pension, betyde nye stillinger.

Det vil desuden være rimeligt over for de ældre medarbejdere, at de, inden de behøver at beslutte sig for førtidspension, kan tage sig et sabbatår og prøve en periode af længere sammenhængende frihed med mulighed for at vende tilbage til deres gamle stilling.«

Uden på nogen måde at ville forsvare det nuværende arbejdsmarkedssystem, hvor man efterhånden uden at registrere nogen reaktioner accepterer mere end ¼ mio. ledige par hænder, vil forslaget være medvirkende til at gøre dagligdagen mere tålelig for mange mennesker – både for dem, der får retten til et sabbatår, og så sandelig også for dem, der kommer i arbejde og derved enten genetablerer eller er ved at få en tilknytning til arbejdsmarkedet.

Endelig skal det bemærkes, at et tidligere punkt 9 om oprettelse af et nævn til afgørelse af tvistigheder er slettet, dels fordi forslaget derved undgår et nyt bureaukratisk organ, dels fordi SF er helt åben over for modeller til, hvordan eventuelle tvistigheder skal afgøres.